

TIENDE HOOFDSTUK.

Waarin wij een kort stukje geschiedenis hooren.

Damme is een klein dorp, op een uur gaans van Brugge gelegen. En toch, wie het plaatske bezoekt, bemerkt onmiddellijk, dat er met Damme 't een of 't ander gebeurd is.

Eene indrukwekkende kerk met een zwaren toren, een sierlijk raadhuis, een groot hospitaal, eenige oude woningen... dat alles verraadt, dat Damme eens grooter was dan nu.

En ja, Damme is grooter geweest. Damme was in den vroegeren tijd eene stad, bezat eene ruime haven met kaaien, kantoren, pakhuizen ; te Damme laadden en losten jaarlijks duizenden schepen, welke kwamen van of gingen naar de vreemde landen.

Maar die haven verzandde. En waar eens 't water klotste, waar de vaartuigen meerden, ja, waar zelfs een vlootgevecht geleverd werd, ziet men nu... vruchtbaar akkerland en malschen weidegrond !

De haven is spoorloos verdwenen. En toen de schepen de stad niet meer konden bereiken, gingen de kooplieden ook heen. Deze vestigden zich vooral te Antwerpen. De werklieden waren niet meer in staat hun brood te verdienen, en weken uit met vrouw en kinderen. De kantoren en pakhuizen bleven ledig en verlaten. Later werden ze afgebroken. Groote woningen, waarin vroeger rijke menschen leefden, vielen in puin. In de straten, op de markten en pleinen, welke voorheen wemelden van vreemden, Vlamingen en stedelingen, schoot thans 't gras welig op. Van jaar tot jaar nam de stad af. En nu is Damme... een nietig dorp, met ééne, akelige, eenzame straat, tusschen twee rijen huizekes, waarboven de aloude toren zich als een reus verheft.

Enkele malen per dag legt 't Sluissche bootje bij de brug aan, om de

weinige reizigers op of af te laden. En is dit vaartuigje nog eene herinnering aan 't verkeer van weleer... dan is 't eene droevige ! Damme een dorp ? Och, laten we haar liever eene doode stede noemen, want op den naam van stad heeft ze dan zeker toch nog wel recht.

Maar iedere Vlaming moet Damme bezoeken. Hij moet de plaats kennen, welke in de geschiedenis van zijn land en volk zulk een groote rol speelde. En meer nog, hij moet eene bedevaart doen naar 't graf van den grooten Vlaamschen dichter, Jacob van Maerlant !

* * *

In de 13^e eeuw waren de menschen nog maar weinig ontwikkeld.

De edellieden meenden, dat eene pen in hunne hand niet paste ; zij beschouwden zich slechts geboren, om het zwaard te hanteeren. En de machtigste ridder schaamde zich niet, als hij onbekwaam was zijn naam te schrijven. Geleerdheid, dat liet men aan de monniken, de kloosterlingen over.

Ja, in de kloosters werd er fel gestudeerd. Daar bestonden boekerijen. Daar las en schreef men.

En de studeerenden buiten de kloosters ? O deze bemoeiden zich alleen met eene bijzondere kunst, welke echter nog niet bekend was, doch die ze wilden zoeken : de kunst om goud te maken. Velen speurden, snuffelden, peinsden tot hun dood. En wat zij niet gevonden hadden, hoopten hunne navolgers te vinden.

Anderen martelden hun arm hoofd om een zeker vocht te ontdekken : het levenswater. Wie daarvan dronk, zou eeuwig jong blijven ! Maar men kent dat kostbaar nat nog niet.

Er waren ook dichters ! Maar welke ! Minnezangers, rondreizende vertellers, die verhalen opdischten van draken en geesten, van helden, die met monsters vochten om gevangen jonkvrouwen te verlossen, van krijgslieden, welke met hun reuzenzwaard dappere daden bedreven. Die dichters of vertellers trokken van kasteel naar kasteel en in de groote, sombere zalen waren zij, vooral bij winterdag, zeer welkom.

Die histories zijn nu wel eens eigenaardig om te hooren. Doch we zouden waarlijk ongelukkig wezen, als we nooit iets anders leerden dan zulke sprookjes.

En toch onze voorouders verkeerden in dat geval.

Een goed boek is een goede vriend. Een ontwikkeld, een verstandig mensch is verre verheven boven iemand, wiens hoofd ledig is. Hoe velen leven als dieren : eten, drinken, slapen ! Werken voor het brood ! Maar

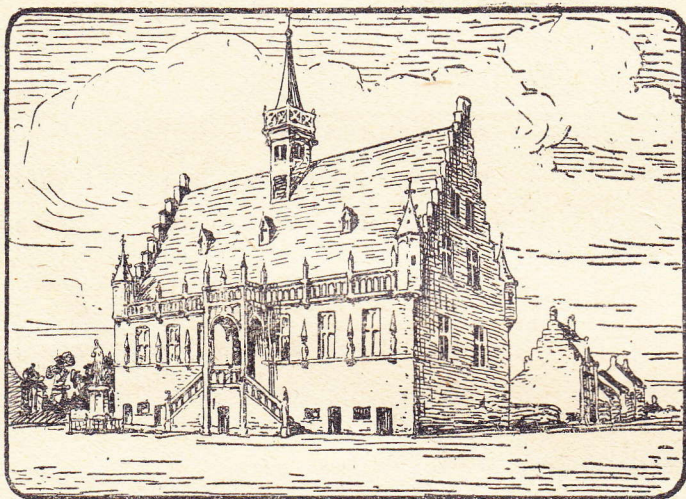
nooit hoogere gedachten, nimmer ontspanning voor den geest ! Zulke lieden zijn diep te beklagen.

In de 13^e eeuw was het volk ontwikkeld. Maar niemand beurde het op uit den poel der onwetendheid, niemand vertelde het iets van de heerlijke natuur en hare wonderwerken, van dieren, vogels, planten en bloemen, niemand verhaalde ooit van de geschiedenis.

Tot een groot man opstond !

Jacob van Maerlant ! Die ontfermde zich over zijn volk, nam de pen op, schreef, onderwees, vermaande. En het volk luisterde !

Jacob van Maerlant zei, dat men de kinderen moest onderwijzen : hij riep tot den grooten, dat het eene schande was, de werklieden en burgers

STADHUIS VAN DAMME, WAARVOOR VAN MAERLANT'S STANDBEELD STAAT

te verdrukken ; hij hekelde de onrechtvaardige rechters, die zich door goud lieten omkopen ; hij vermaande de menschen goed te leven. En ook tegen Frankrijk verhief hij zijne stem. Hij besepte welk gevaar uit 't Zuiden ons Vlaanderen bedreigde. Het volk moest vrij, onafhankelijk blijven, mocht zich niet laten misleiden.

En Jacob onderwees zelf zijne landgenooten. Hij verhaalde geschiedenissen, gewijde en ongewijde, sprak over de natuur, over dieren en planten en bij die kundigheden voegde hij wijze lessen.

Ja, 't volk luisterde en 't was den dichter dankbaar, omdat deze zich over 't lot der minderen ontfermde.

En mannen als Jan Breydel en Pieter De Coninc, zij die verstandiger waren dan de meeste landgenooten, vereerden den leermeester.

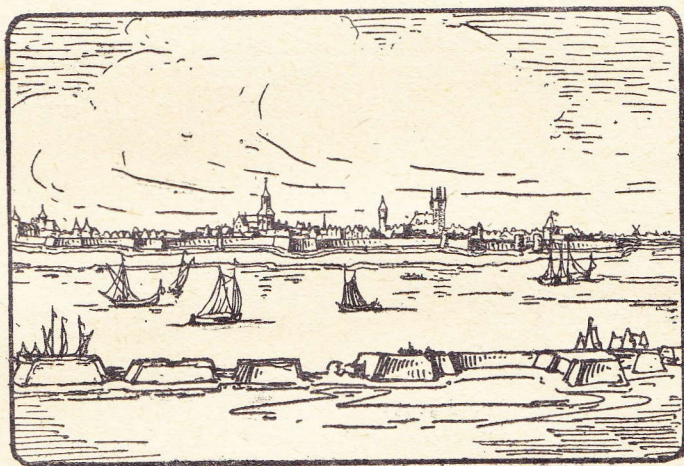
Hoe kon het anders ?

Breydel en De Coninc streden ook voor de verheffing der Vlamingen. Zij begrepen, dat een ontwikkeld volk dat hoog staat, zich niet meer laat verdrukken en vertrappen. Ze verstonden 't verheven werk van Maerlant, voor wien ze een diepen eerbied koesterden.

Jacob van Maerlant woonde te Damme. Maar toen was deze stad groot en welvarend.

De zeevaarders bezaten dan nog niet de kennissen van hun vak, als waarover de scheepvaart thans beschikt. In den winter vaarde men niet. Men vreesde de stormen, die de ranke vaartuigen vernielden.

Eene reis van de Oostzee naar de Middellandsche zee kon echter niet in één zomer geschieden. Wat dan? Wel die kooplieden van 't Noorden zouden de helft van den weg afleggen en deze van 't Zuiden eveneens. Men zou elkaar dus ontmoeten. En eene zeer geschikte plaats

HET ZWYN VOOR SLUIS IN VROEGEREN TYD.

voor die samenkomsten scheen Vlaanderen. Uit de Noordzee drong eene diepe en breede golf landinwaarts. Ze bood aan de schepen een veiligen toegang.

Dat water heette 't Zwyn en het bespoelde Sluis en Damme. Wat voorbij Damme lag de fiere gemeente Brugge. Deze stad werd de wereldmarkt en Damme hare haven. En handelaars kwamen ook uit Engeland en Rusland, ja, zelfs van het verre Indië werden kostbare goederen naar ons klein landeke gezonden.

In dat welvarend Damme dus woonde Jacob van Maerlant. Hij oefende er eene voorname betrekking uit. Hij was griffier der stad. Wij zeggen nu voor griffier, secretaris.

En 't deed het harte van den dichter deugd, als hij zag, dat de

vreemdelingen goud in Vlaanderen brachten. 't Schonk hem vreugde, dat de werkman er ruim zijn brood verdiende.

Maar nu wenschte hij ook, dat de nederige zwoeger verstandig mocht zijn. En hij, de geleerde man, schreef gansche dagen, ja, menigen nacht om zijn volk te onderwijzen.

Jacob van Maerlant werkte tot zijn dood. Anderen namen rust; hij ook verdiende ze. Maar neen, toen zijn schedel gekroond was met een krans van grijze lokken, vloog zijne pen nog over 't perkament. Rust zou hij vinden in 't graf!

A. HANS

GROENINGHE

PENTEEKENINGEN VAN EMIEL WALRAVENS

TWEEDE DRUK

*« Gij zult uw vaderland beminnen,
en zijn taal en zijn roem, »*

(H. CONSCIENCE.)

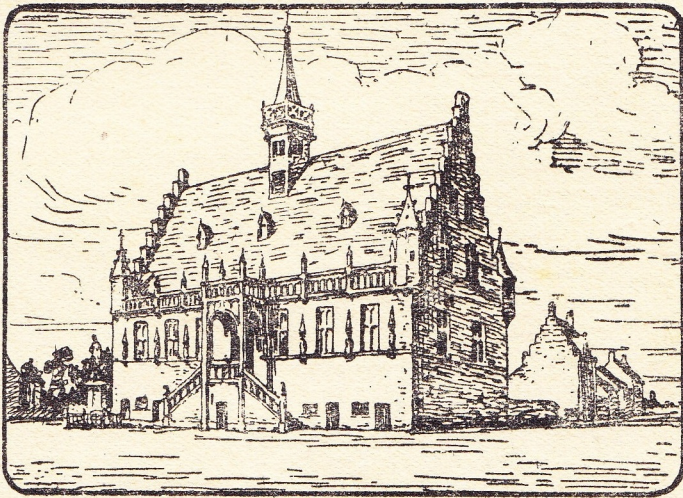
L. OPDEBEEK, -- UITGEVER -- ANTWERPEN

Hoe velen leven als dieren : eten, drinken, slapen ! Werken voor het brood ! Maar nooit hoogere gedachten, nimmer ontspanning voor den geest ! Zulke lieden zijn diep te beklagen.

In de 13e eeuw was het volk niet ontwikkeld. Maar niemand beurde het op uit den pool der onwetendheid, niemand vertelde het iets van de heerlijke natuur en hare wonderwerken, van dieren, vogels, planten en bloemen, niemand verhaalde ooit iets van de geschiedenis.

Tot een groot man opstond !

Jacob van Maerlant ! Die ontfermde zich over zijn volk, nam de pen op, schreef, onderwees, vermaande. En het volk luisterde !

STADHUIS VAN DAMME, WAARVOOR VAN MAERLANT'S STANDBEELD STAAT

Jacob van Maerlant zei, dat men de kinderen moest onderwijzen ; hij riep tot den grooten, dat het eene schande was, de werklie-den en burgers te verdrukken ; hij hekelde de onrechtvaardige rechters die zich door goud lieten omkopen ; hij vermaande de menschen goed te leven. En ook tegen Frankrijk verhief hij zijne stem. Hij besepte welk gevaar uit 't Zuiden ons Vlaanderen bedreigde. Het volk moest vrij, onafhankelijk blijven, mocht zich niet laten misleiden.

En Jacob onderwees zelf zijne landgenooten. Hij verhaalde geschiedenissen, gewijde en ongewijde, sprak over de natuur, over dieren en planten en bij die kundigheden voegde hij wijze lessen.

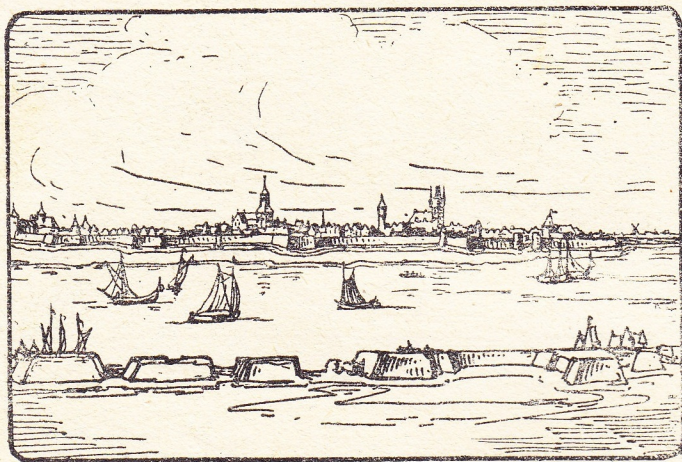
Ja, 't volk luisterde en 't was den dichter dankbaar, omdat deze zich over 't lot der minderen ontfermde.

En mannen als Jan Breydel en Pieter De Coninc, zij die verstandiger waren dan de meeste landgenooten, vereerden den leermeester.

Hoe kon het anders?

Breydel en De Coninc streden ook voor de verheffing der Vlamingen. Zij begrepen, dat een ontwikkeld volk dat hoog staat, zich niet meer laat verdrukken en vertrappen. Ze verstonden 't verheven werk van van Maerlant, voor wien ze een diepen eerbied koesterden.

Jacob van Maerlant woonde te Damme. Maar toen was deze stad groot en welvarend.

HET ZWYN VOOR SLUIS IN VROEGEREN TIJD.

De zeevaarders bezaten dan nog niet de kennissen van hun vak, als waarover de scheepvaart thans beschikt. In den winter vaarde men niet. Men vreesde de stormen, die de ranke vaartuigen vernielden.

Eene reis van de Oostzee naar de Middellandsche zee kon echter niet in één zomer geschieden. Wat dan? Wel de kooplieden van 't Noorden zouden de helft van den weg afleggen en deze van 't Zuiden eveneens. Men zou elkaar ontmoeten. En eene zeer geschikte plaats voor die samenkomsten scheen Vlaanderen. Uit de Noordzee